

Školitelský posudek

GLACNEROVÁ, Z.: Československo-maďarské vztahy v letech 1920-1921.

KSES FF UK, Praha 2012, ss. 63 + 3 s. příloh.

Zvolené téma bakalářská práce Z. Glacnerové je ze strany diplomantky pokusem reflektovat obecný vývoj bilaterálních vztahů v mimořádně dramatické a dynamické době, kdy se standardní diplomatické vztahy teprve rodily a tedy i z tohoto hlediska je proto logickým vyústěním reflexe česko(-slovensko)-maďarských vztahů excerpce vybraného dobového periodického tisku (z českého úhlu pohledu), který však velmi autenticky odráží dobovou atmosféru ve společnosti a s ohledem na napětí v regionu mimořádně a pln emocí komentuje jakýkoliv posun na vnitřním i mezinárodním poli ve vztahu k Maďarsku, pravděpodobně dobově nejsilnějšího rivala Československa v regionu. Téma práce dále otevírá možnost reflexe zažitých stereotypů v pohledu české společnosti na Maďary, maďarskou politiku po porážce ve Velké válce, stejně jako kolikrát velice ahistorické hodnocení vývoje Uher a zejména maďarské politiky 19. století. V souvislosti s obecně (ale záměrně široce) vymezeným tématem práce je potřebné zdůraznit, že pro bilaterální česko(-slovensko)-maďarské vztahy po roce 1918 je období, minimálně let 1918-1927, etapou, kdy byl vnitropolitický vývoj Maďarska, stejně jako jeho případné zahraničněpolitické aspirace, ale i jeho hospodářský vývoj, zejména Československem a jeho čelnými politickými představiteli bez rozdílu politické orientace (pokud nebudeme počítat radikální levici), chápán jako interní součást do té doby v mnoha ohledech nefunkčních bilaterálních, respektive diplomatických vztahů mezi ČSR a Maďarskem. Ty byly v mnoha ohledech na české straně ovlivněny zcela nereálným hodnocením politického vývoje Maďarska, neschopností reálně analyzovat politické, hospodářské aspekty vývoje a v návaznosti na to tedy měla československá společnost jen velmi slabou schopnost odhadu o bezprostřední (reálné) míře ohrožení Československa ze strany tohoto souseda (*to jí však vůbec nepřekáželo v tom, aby se s předstíranou znalostí vyjadřovala k jakémukoliv aktu politického vývoje v Maďarsku, resp. zahraničněpolitickým událostem souvisejícím s Maďarskem*).¹ Právě z těchto důvodů byla autorkou zvolena metoda excerpce dobového tisku (na příkladu dvou periodik: *Tribuna*, *Lidové noviny*) a analýza „kompletních textů“ týkajících se Maďarska. Jak z textu autorky práce vyplývá, (bohužel v drtivé většině je tato chyba odhadu dobové situace Maďarska stále opakovaná ve většině textů českých historiků bez minimálního zájmu o bližší porozumění...), texty výše uvedených periodik o Maďarsku

¹ Školitel R. Pejša si dovolil toto zdůraznění své poznámky k autorkou prezentované problematice.

nejenže kopírují v mnoha ohledech nekritickou linii (a kolikrát i naivní) politické reflexe maďarské hrozby v podobě všude zdůrazňované a všudypřítomné „maďarské iredenty“ – (např. zmiňovaný V. Šrobár, A. Pražák, ale i mnozí další, nejen ortodoxní čechoslovakisté), a to bez jakéhokoliv reálného zhodnocení její skutečné hrozby, reálné podoby a perspektivy (a to se opakuje v mnoha pracích dodnes!). Většina excerpovaných textů není logicky zatížena (protože šlo o Maďarsko) politicky diferencovanou optikou jejich autorů. Autorka, nechává-li volně promlouvat texty nalezených článků, tím zcela přirozeně odhaluje skutečnost, že „maďarská otázka“, coby součást čsl.-maďarských vztahů v tomto období, tuto interní politickou diferenciaci hodnocení v československém prostředí zcela postrádala (naopak česká hodnocení velice často setrvala na stereotypních pozicích slovenské publicistiky informující o Maďarsku a „maďarských věcech“ z pozice ahistoricky aktualizované minulosti...). Z textu autorky práce, stejně jako z textů citovaných článků totiž zcela jasně vyplývá, že česká a slovenská politická reprezentace, představitelé tzv. „liberálního proudu“ dobového tisku, ale i intelektuální elity, situaci v Maďarsku neznali, respektive časté dramatické popisy situací vývoje v Maďarsku, mohly být (a často skutečně byly!) účelovou strategií, kterou využívala československá diplomacie na mezinárodním fóru, stejně jako sledovala svou strategii postupně se „resuscitující“ maďarská diplomatická škola (od defenzivní strategie k budoucímu přechodu k diplomatické, hospodářské a zahraničně-politické ofenzivě ve jménu ideálu revize...).

Autorka práce s ohledem na výše uvedené aspekty problematiky česko(-slovensko)-maďarských vztahů sledovaného období správně pochopila, že vnitřní maďarské politické zvraty jsou i přirozenou osou pro budování, jakékoliv podoby bilaterálních vztahů Maďarska a jeho sousedů v regionu. V rámci sedmi kapitol (1.-7.), do kterých autorka rozvrhla svou práci se totiž odráží vše, co v té době přesně odráží podobu bilaterálních vztahů v regionu (nejen čsl.-maďarských, ale i podobu vztahů rumunsko-maďarských, nebo vztahu mezi SHS a Maďarskem). *Maďarsko a reflexe jeho minulosti z před roku 1918, jeho aktuální vnitropolitický, vnitro-společenský a hospodářský vývoj po roce 1918 se staly pro státy v regionu zcela jednoznačně „vrcholnou mezinárodní otázkou“, která diktovala charakter a ráz diplomatických vztahů, stejně jako významně ovlivňovaly jakýkoliv případný posun v oficiálních bilaterálních vztazích.*² Tuto zásadní skutečnost a znalost autorka zcela organicky vtělila do kapitol a podkapitol, které z hlediska této interpretace zcela logicky navazují a sledují

² Školitel R. Pejša si dovolil toto zdůraznění své poznámky k autorkou prezentované problematice.

výše uvedené aspekty „maďarské otázky“ a tedy i její roviny v podobě česko(-slovensko)-maďarských vztahů v letech 1920-1921 ve všech jejich rovinách (podobách) - „zahraničních“ i „vnitropolitických“ (reflexe maďarské politiky před rokem 1918, Trianon, iredenta, slovenský autonomismus, královská otázka a její vnitro- a zahraničněpolitické příčiny, důsledky, dopady...), politika a vliv regenta Miklóse Horthyho a jeho role v konsolidačním „bethlenovském“ období.).

Z. Glacnerová, ve své práci dokázala organicky interpretovat komplex velice složitých vývojových zvrátů ve vývoji Maďarska a jejich dopadů na pomalu se konstituující česko(-slovensko)-maďarské vztahy ve sledovaném období. Dokázala ve své práci synteticky interpretovat vnitro- i zahraničněpolitické aspekty vývoje v Československu a Maďarsku, stejně jako odhalit klíčová místa - slabiny, ve kterých tkvěly zásadní rozdíly mezi oběma zeměmi a jejich politikami, nejen v období let 1920-1921, ale v podstatě až do roku 1938...

Bakalářskou práci Zuzany Glacnerové hodnotím z hlediska volby i zpracování tématu za přínosnou a podnětnou (zejména pro české prostředí). Celkově je bakalářská práce Zuzany Glacnerové z hlediska zvolené struktury a úrovně zpracování na velmi dobré úrovni a odpovídá kompetencím získaným během bakalářského stupně studia. Slabinou, kromě několika stylisticky neobratných spojení (která však považuji za věc individuálního jazykového citu každého autora), jsou jazykově-gramatické chyby (např. v institucionálních a osobních pojmenováních), které by si vyžadovaly zvýšení pečlivosti při práci s finálním textem a závěrečnými jazykovými korekturami. Nicméně tyto nedostatky, spíše technického rázu, jsou vlastní všem kvalifikačním pracím, nejen na úrovni bakalářského stupně. Za zásadnější problém práce však považuji zkratkovitou rozpracovanost jednotlivých kapitol a podkapitol (navzdory rozsáhlé informační bázi, kterou studentka během výzkumu získala studiem dobového tisku), které by si vyžadovaly (vyžadují) další rozšíření, zejména o materiály z archivního výzkumu, případně dalších titulů dobového tisku (např. *České Slovo*, *Národní listy*, *Slovenský denník*, *Slovenská politika*, a další). Autorka prokázala schopnosti v oblasti sběru a analýzy dostupného materiálu (sekundární literatury, dobového tisku, elektronických zdrojů), které následně dokázala písemně srozumitelně prezentovat. Za zcela běžný nedostatek všech kvalifikačních prací lze považovat občasné překlepy, které však opět odpovídají typu kvalifikační práce.

V případě, že se bakalářská práce Zuzany Glacnerové stane v budoucnu základem práce diplomové, bylo by vhodné náležitě rozšířit heuristickou základnu a

zahájit archivní výzkum v českých archivech, případně se pokusit zpracovat základní maďarskou odbornou literaturu, která je v této oblasti značně rozsáhlá. Samostatnou kapitolou, která byla v průběhu práce se studentkou probírána, je budoucí pokus o vytvoření reprezentativního „Repertoria textů z dobového českého tisku“ vztahující se k „maďarské otázce“ v československém prostředí, tedy integrální součástí problematiky česko(-slovensko)-maďarských vztahů.

Přes veškeré výše uvedené výhrady bakalářskou práci Zuzany Glacnerové plně doporučuji k obhajobě a hodnotím jako velmi dobrou (2).

Mgr. Robert Pejša, PhD.

V Roztokách dne 22.6. 2012